

Aagaard Friskole

To elever, Kirsten Støvring og Jørgen Drostrup Andersen,
fortæller om deres skolegang i årene 1945 - 51

1. Aagaard Friskole	2
1. Forord	2
2. Barn på Kirkebakken.....	4
3. Aagaard Friskole	17
4. Skolefoto	25
5. Skoletimer med Støvring	27
6. Skoletimer med Torndal	31
7. Friskolens sangbog	32
8. Årets gang	34
9. Interview med Th. Støvring, 1957	39
10. Tale ved Th. Støvrings bære	49
11. Artikel om Laura Thorndahl.....	58
12. Skolestuen på Vandel Museum	61
13. Afslutning.....	63

Aagaard Friskole

Forord

Husker du din skoletid ?

Den opgave har to elever fra Aagaard Friskole i årene 1945 - 51 sat sig for. De to elever er Kirsten Støvring, datter af friskolens leder, Thorvald Støvring, og Jørgen Drostrup Andersen, søn af frimenighedspræst Richard Andersen.

Kirsten og jeg var legekammerater fra vi var ganske små, og senere gik vi i samme klasse i friskolen. Mange år er gået, og erindringen om, hvordan skolelivet var kan være vanskeligt at få frem. Men tidligere elever giver uden tøven udtryk for, at årene i Aagaard Friskole var gode og vigtige år i deres og vores liv.

Hvad var mon det særlige ved den lille børneskole i Aagaard?

Vi håber at tidligere elever vil have fornøjelsen af at læse om deres barneskole, og at siderne også vil blive læst af andre med interesse for lokalhistorie og friskolehistorie.

Under udarbejdelsen af webstedet har der været stor interesse og hjælpsomhed, og mange har direkte eller indirekte bidraget til realiseringen af webstedet.
De skal alle have en stor tak.

Dansk Friskoleforening, Ollerup
Egns museet i Vandel
Gunnar Kasper Hansen, fhv. frimenighedspræst i Aagaard
Hanne Thune Andersen, født Støvring, Egtved
Kirsten Appel, Hammerum
Olav Østerlund, Aagaard
Ole Sørensen, Aagaard Ungdomsskole
Ø. Starup Lokalhistoriske Arkiv

Tegningerne i webstedets venstrepanel er af Elise Konstantin-Hansen. Hun var lærer på Aagaard Højskole, og hun var kunstmaler. Desværre blev hun med tiden blind, og hun boede i mange år i et lille stråttækt hus i Aagaard, som hun følte sig stærkt knyttet til. Hendes malerier hænger på mange vægge i Aagaard og omegn, og hun har bl.a. illustreret friskolernes sangbog med tegninger til indledning for hver afsnit i "Danske Sange".

Vi ønsker dig god fornøjelse med læsning af webstedet.

Kirsten Støvring og
Jørgen Drostrup Andersen

Barn på Kirkebakken

Kirkebakken i Aagaard er en del af landsbyen og alligevel fysisk adskilt fra den øvrige del af bebyggelsen, fordi Kirkebakken set fra landsbyen ligger på en høj.

For os børn var Kirkebakken vores verden. Her voksede vi op, kom i Aagaard Friskole, og vi blev konfirmeret i frimenighedskirken. Vores oplevelse af Kirkebakken var naturligvis meget forskellig fra de voksnes. Det var her vi gik på opdagelse og lærte om livet.

Med en enkelt undtagelse eksisterer bygningerne i vores barndom stadigvæk, men med Aagaard Ungdomsskole er mange nye bygninger kommet til.

1. Præstegården
2. Læbæltet og hulvejen
3. Aagaard Højskole/Havebrugsskolen
4. Tidl. frugtplantage
5. Skråning ned til engen og åen
6. Bertels Hus
7. Vandtår og klokkestabel
8. Aagaard Kirke
9. Aagaard Friskole

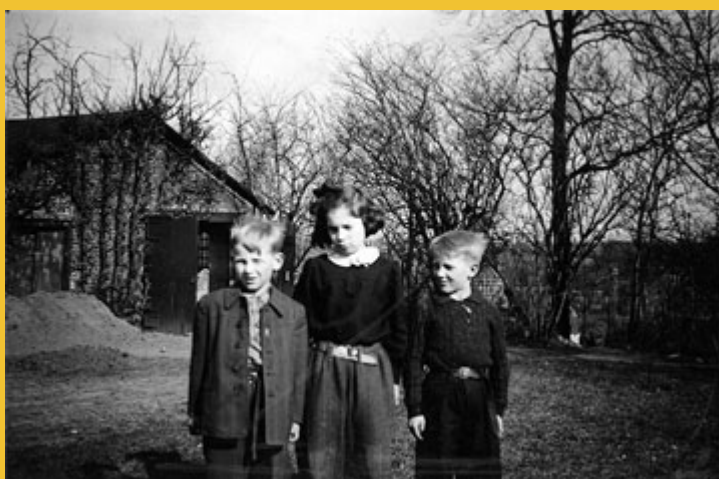
Præstegården

I præsteboligen boede jeg sammen med mine forældre, Richard og Sisse Andersen, min bror Henrik og senere kom Niels og Lars til. Under krigen havde vi Onkel Ole boende uden at vide, at han var jøde og at han skjulte sig i landsbyen for at undgå tyskernes forfølgelse. Desuden havde vi en ung pige i huset til at hjælpe til med den daglige husholdning.

I haven var der en udsigtshøj. Sikkert anlagt af Valdemar Brücker, da præstegården blev opført. Nu var udsigten væk på grund af mange og store træer, men det var et godt legested. Tæt ved stod der et meget stort pæretræ, som Valdemar Brücker givetvis også har været mester for. Træet var podet med 3 - 4 forskellige slags pæresorter, og vi kunne plukke frugt fra midt på sommeren til hen på efteråret.

Om sommeren opførte de voksne et skuespil i præsegårdshaven. Der blev bygget scene, sat lys op, og om aftenen øvede de sig. Når opførelsen kom, var haven flere aftener i træk fyldt af tilskuere. - Det skulle vi børn også prøve. Og med min faster som instruktør opførte vi om eftermiddagen "Kejserens nye klæder".

Tre legekammerater på Kirkebakken:
Jørgen Drostrup Andersen
Kirsten Støvring
Henrik Andersen

Hulvejen

Mellem præstegården og havebrugsskolen/højskolen er der et læbælte. Velegnet til hulebyggeri og indianerleg. Derefter kommer man til hulvejen, en slugt i morænelandskabet, som fører ned til Aagaard Kro. Om vinteren, når månen var stærk nok til at oplyse landskabet og der var faldet sne, var det samlingsstedet for os børn på Kirkebakken og landsbyens øvrige

børn. Her kunne vi få en rigtig lang kælketur ned gennem slugten.

Havebrugsskolen

Aagaard Højskole måtte lukke i 1922 på grund af svigtende elevtilgang. Senere blev den havebrugsskole, men kun for et kort periode. I vores barndom hed den stadigvæk Havebrugsskolen. Her var børn velkomne til at se på arbejdet i de store drivhuset, og min interesse for havebrug blev givetvis grundlagt her. Havebrugsskolen bestod af et gartneri med grøntsager og blomster og desuden en meget stor frugtplantage. I sensommeren var det et yndet udflugtsmål for os børn. Vi smagte lidt på blommerne og æblerne, og hvis vi bare holdt os til nedfaldsfrugten, var vi velkomne.

Fastelavnsbillede med Havebrugsskolen i baggrunden

Efterårets høst blev opbevaret i en selvstændig bygning. Døren stod som regel på klem for at give frisk luft til frugtkasserne, og det var ofte for fristende.

Engen

Fra frugtplantagen var der adgang til vores barndoms eng. Ad en stor skrænt kom vi ned på engen. På et tidspunkt er Aagaard Å blevet rettet ud, og en del af den gamle å eksisterede stadigvæk.

Den gamle åslyng var en herlig legeplads. Her sejlede vi med skibe og plukkede engblommer, mens køer og kalve så til.

Om vinteren var åslyngen ideel til skøjteløb. Der var ingen gennemstrømning, så vandet frøs hurtigt til is.

Engen havde Aagaard Å som afslutning til en af siderne. Her fiskede vi selv om det ikke var særlig godt fiskevand, men åens vand var så klart, at vi kunne se hundestejlerne fare frem og tilbage.

Engen stødte også op til Aagaard Kros køkkenhave, og om sommeren i skumringstiden, hvor risikoen for at blive set fra krovinduerne var ringe, fik jordbærbedet af og til ubudne gæster.

En dag fandt min bror og jeg ud af, at vi ville prøve at fange kvier med lasso sådan som vi havde hørt om det i friskolen eller læst i en børnebog. Vi skulle være amerikanske cowboys.

Vi fik lavet et par lassoer af en tørresnor og vandrede gennem frugtplantagen ned i engen, hvor nogle kvier var på græs. De var nysgerrige og kom tæt hen til os, men når lassoen blev slynget ud, for de forskrækket tilbage, og vi kunne ikke løbe dem op. Så ventede vi nogen tid, og de kom tættere på i håb om at legen skulle fortsætte.

Pludselig så vi, at fodermesteren kom løbende i skarpt trav hen over engen. Nu var det os der skulle fanges. Vi tog benene på nakken op ad den stejle skråning og skyndte os hjem. Den unge pige var alene hjemme med os, og vi satte os ved legebordet i køkkenet og ventede på aftensmaden. Så blev der buldret på køkkendøren. Vi vidste godt hvem det var, så nu gik turen ind gennem præsteboligen og ud ad hovedindgangen og derfra ud i læbæltet, hvor mulighederne for at gemme sig var gode.

Efter en rum tid vendte vi tilbage til køkkenet. Den unge pige lo ad os og sagde, at vi var gået glip af nogle kraftige lussinger, for fodermesteren havde været meget ophidset.

På fisketur med Johannes Rosendahl

Et besøg af Johannes Rosendahl var en fest også for os børn i præstegården. Han kunne lide at lege med børn. Vi fik svingture og kom op at hænge i dørkarmen. - En eftermiddag var han alene hjemme med os og sørgede for at vi fik frokost inden vi igen skulle i skole. Han spurgte, om vi da ikke hellere ville med på en fisketur! Pjækkeri var et ukendt fænomen i friskolen bl.a. fordi vi var meget glade for at gå i skole, men denne fristelse var for stor. Vi fik i en fart gravet nogle orm op og fandt

fiskestængerne frem. Og så gik turen til engen og Aagaard Å. Det var herligt at have vores voksne legekammerat helt for os selv. - Efter at have fisket i åen blev vi inviteret på en sodavand på Aagaard Kro. Kroen var dengang kendt for kortspil og druk. Mine forældre kom der kun til særlige arrangementer. Så vi følte os på forbudt område, og det var spændende.

Vandtårnet

Vandtårnet ligger mellem Havebrugsskolen/Højskolen og Bertels Hus. Det forsynede alle på Kirkebakken. Af og til stak vi hovedet ind for at se på elektromotoren, der døgnet rund sørgede for, at der var tryk på ledningsnettet.

Under 2. verdenskrig havde vi nogle vintre med meget hård frost i lange perioder. Og i en af disse isvintre sprang vandledningerne. Vi var uden vand i lang tid, for udskiftning af vandrørene var ikke muligt før frosten gik af jorden.

For os børn var det en spændende periode. Vi blev sendt af sted til vandtårnet med vores slæder for at hente vand i mælkejungler. Vi syntes det var sjovt at være vandbærere.

Ved siden af vandtårnet stod højskolens klokkestabel endnu. Den havde Elise Konstantin-Hansen tegnet, og klokken havde kaldt til time på højskolen.

Bertels hus

Bertels hus var blevet brugt til friskole indtil den fik sine egne bygninger. I min barndom blev bygningen anvendt til beboelse. I stueetagen var der to boliger. Bertel boede i den ene. Hun havde i sin tid været ansat på Aagaard Højskole. Nu var hun gammel, meget gammel, syntes vi. Men Kirsten og jeg besøgte hende af og til. Hun sad i sin stue og spandt hør iført langt skørt og i det hele taget gammeldags klædt.

Vi satte os i sofaen og sludrede med hende. Af og til trakterede hun os med en honningmad. I et chatol havde hun et franskbrød, smør og honning. Det spiste vi så, og når hun satte sig til rette ved rokken, var vi klar over, at audiensen var slut. Hvis hun ikke havde til en honningmad, fik vi en skilling til at købe is for.

I stueetagen boede også frimenighedens klokker og graver Henrik Ravn med sin kone Kirstine og deres yngste søn Hans.

På første sal boede Mary Rasmussen. Hun levede af at fremstille vævede ting, som var meget efterspurgt. Især op til jul havde

hun stort salg af den smukke brugskunst.

Hestestalden

Under besættelsen og den første efterkrigstid kom nogle kørende i hestevogn til kirke om søndagen. De opstaldede deres heste i en stor træbygning.

Det var spændende under gudstjenesten at gå ind i hestestalden og se til de store heste, der stod og gumlede havre i sig fra muleposen og samlede kræfter til hjemturen.

Når vi havde set til hestene nogen tid, stillede vi os uden for og ventede på, at gudstjenesten skulle slutte. Det tog lang tid, men så gik kirkedøren op, og folk strømmede ud. Nu skulle de så hilse på hinanden og snakke. Det tog også lang tid. Det ville ingen ende få, syntes vi. Men så begyndte de hestevognskørende at trække ned mod stalden.

Ferup-folkene vidste godt hvorfor vi stod og ventede. Vi ville gerne køre i hestevogn, og blev også inviteret med. Det var spændende at køre i hestevogn ad vejen mod Vester Nebel, men vi skulle jo gå hjem. Så når vi nåede ned til Brakkervejen takkede vi for turen og steg af. - Vi skulle lige hen og se til storkene på gartneriets skorsten. Havde de fået unger eller havde de lært at flyve? Derefter traskede vi hjemad til søndagsmiddagen.

Aagaard Kirke

Som barn var det spændende at komme med Henrik Ravn op i kirketårnet, når solen skulle ringes ned. Først åbnede han lugerne, så ringningen kunne høres viden om. Derefter begyndte han at trække i et stort tov, som fik klokken til at bevæge sig. Den skulle sættes i gang, og så begyndte ringningen.

I friskolen hørte vi om Danmarks oldtid, om hvordan oldtidsbonden slog flint og formede redskaber. Det var vi imponeret over, og det skulle prøves. Bag ved kirkens apsis fandt vi en bunke fintesten. De har sikkert ligget der fra kirken blev bygget. Kunne vi lave en flintkniv så fin som dem, vi havde set billeder af i skolen? Det arbejdede vi længe på. Vi kunne få flintestenen til at slå gnister, og vi fik lavet flinteflækker, der var så skarpe, at vi kunne skære i en kæp med dem. Men vi fandt ud af, at fremstilling af en flintkniv har været håndværk på højt niveau.

På kirkevæggen tæt ved indgangen er der opsat en mindetavle for frimenighedens første præst, Valdemar Brücker. I friskolen havde Støvring fortalt os om vikingernes runestene med tekster om store begivenheder og store mænds værk. Vi fik også at vide, at man var ret sikker på, at disse runestene oprindeligt har været trukket op med maling for at gøre teksten tydeligere.

Min bror og jeg fandt ud af, at mindetavlen over Valdemar Brücker egentlig var en slags runesten, og at teksten trængte til

at blive trukket op. Med kridt fra friskolen gik vi i gang med opgaven. Alle bogstaver blev trukket op med kridt, og vi var stolte over vores værk. - Men kort tid efter stod vi igen foran vores runesten med en spand vand og en klud. Udsmykningen var besynderligt nok ikke faldet i de voksnes smag.

Når der var begravelse vidste vi, at leg og støj var strengt forbudt. Vi var klar over, at her var der ingen pardon. Men spændende var det. Vi fulgte forberedelserne til begravelsen, når Henrik Ravn gravede graven. Vi vidste også, at der i hestestalden var et rum med lange reb, som blev brugt til at sænke kisten ned med. Da mølleren skulle begraves, kravlede vi dog op i et træ tæt ved kirkegården for at se det store følge. Heldigvis holdt grenene, og vi mente bestem, at ingen havde lagt mærke til, at der var begravelsesdeltagere oppe i træet. Efter begravelsen så vi på graverens påkastning af jord og pyntningen med den mange kranse og blomster.

En dag fandt vi en død krage i læbæltet. Den skulle begraves med maner. Vi flettede kranse og bandt buketter. Fuglen blev lagt i en skotøjsæske med fløjlspapir. Derefter blev den begravet under et af de store lindetræer i haven. Salmesang og

jordpåkastelse blev det dog ikke til. Vi var klar over, at der er forskel på mennesker og dyr.

Søndag morgen havde jeg et lille job med at løbe over til Støvring med salmenumrene. Så kunne jeg jo samtidig få en sludder med min bedste legekammerat, Kirsten.

Under konfirmationsforberedelsen gik vi i kirke. Jeg oplevede læreren som forsanger i kirken. Der var ikke noget orgel, men Støvring rejste sig vendt mod menigheden og sang for. Det kunne han. Han havde en kraft og sikker stemme, og da han gennem mange år havde lært menigheden at synge som elever i friskolen og senere som deltager i torsdagsmøderne i præstegården, sang alle med af karsken bælg.

Hængebøgen

Det første øjet ser når man er kommet op ad den stejle kirkesti er et pragtfuldt syn. En stor og majestætisk hængebøg ved siden af kirken. Træet var højt og havde grene, der hang ned fra træets top og helt ned til jorden. Et herligt legeredskab for

Kirkebakkens børn. Grenene kunne bruges som vippe, som klatretræ var det uden sidestykke, og i sommertiden var det et godt skjulested, når vi legede "put".

Friskolen

Friskolens legeplads brugte vi som helt små efter skoletid. Så var det vores tur til at gå balancegang på bommen, der skulle forhindre skolebørn i at komme ud på landevejen.

Også legepladsen brugte vi til boldspil og andre lege, men vi var jo ikke mange til en gang rundbold.

Kirsten og jeg kendte jo skolestuerne, og efter skoletid havde vi af og til fornøjet os med at tegne på de store tavler.

En eftermiddag kunne jeg ikke dy mig for at hoppe op og kigge ind ad vinduerne til Lille Klasse. Torndal var ved at læse en historie for dem. Jeg så at hun lagde bogen på katederet og gik ud på legepladsen. Egentlig havde jeg nok ventet at få skæld ud, fordi jeg forstyrrede timen. Men hun spurgte, om jeg havde lyst til at komme inden for og få en historie sammen med de andre børn. Og vips - så sad jeg på skolebænken og nød hendes historie.

Vi længtes efter at blive store nok til at komme i skole, få nogle flere legekammerater og opleve de spændende timer, som vi vidste ventede os forude.

Aagaard Friskole

Friskolen fik sin egen bygning i 1902

Aagaard Friskole bliver oprettet

Aagaard Friskole blev oprettet i 1898 af Valdemar Brücker og Poul Lindholm. Tilslutningen til skolen var så stor, at nye bygninger blev opført i 1902. Bygningen skulle rumme lærerbolig og skolestuer.

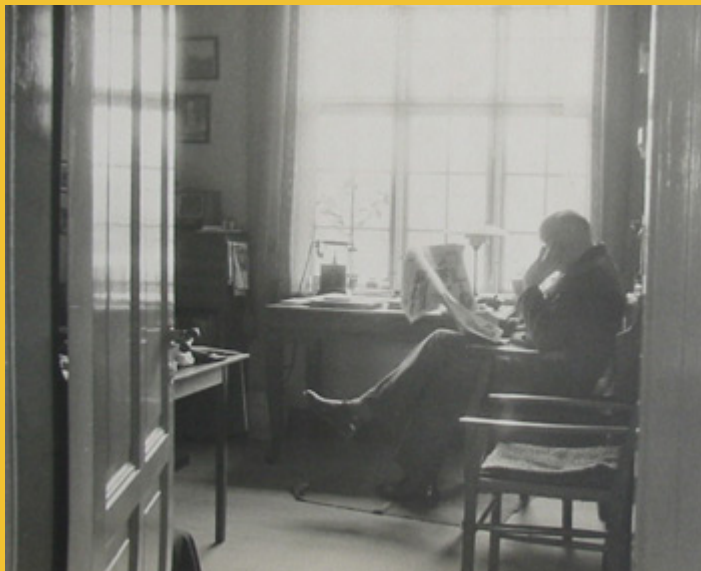
Efter Poul Lindholms tidlige død i 1929 blev Thorvald Støvring leder af friskolen.

Støvring bliver skoleleder

Thorvald og Kirstine Støvring flyttede ind i lærerboligen, og her

voksede deres to døtre Hanne og Kirsten op. I denne del af bygningen havde Støvring sit kontor udstyret med store bogreoler.

Fra venstres ses 2 brændestakke til vinterens opvarmning. Det hvide hus var til hønsene. Så fulgte et udhus med bl.a. skolens toiletter. Til venstre for indgangen var lærerboligen og til højre Lille Klasse. Til eleverne var der indgang i gavlen, og på 1. sal lå sløjdlokalet. I tilbygningen med mansardtag lå Store Klasse og på 1. sal håndgerningslokalet. - Pladsen foran skolen blev brugt til leg.

Støvrings kontor

Støvring var en læsehest. Når jeg besøgte Kirsten for at lege, opholdt Støvring sig som regel på kontoret i færd med at læse. Han læste de voksenbøger, som senere skulle sendes ud i læsekredsen, som på den måde for et beskedent beløb kunne læse de nye bøger. Han læste også mange børnebøger, så skolens bibliotek kunne rumme det bedste inden for genren.

I perioder sad Støvring i sit kontor med den største bog jeg har set: Aagaard Sparekasses hovedbog. Som bijob var Støvring bogholder for sparekassen, og når det var tid for rentetilskrivning spadserede han gennem landsbyen med den store bog under armen hjem til kontoret.

Min første lektion i engelsk

I den store spisestue gav Støvring mig den første lektion i engelsk. Fremmedsprog indgik ikke i skolen læseplan, men Støvring har åbenbart ment, at jeg skulle have en forsmag på et sprog, som senere skulle blive særdeles nyttigt for mig. Jeg husker endnu min første lektion:

I can hop
I can run
See me hop
See me run

It is fun, fun, fun !

Forhallen

Fra lærerboligen var der adgang til forhallen. Her kunne vi hænge vores overtøj om vinteren, parkere vores træskostøvler eller gummistøvler og skifte om til sutsko i efterkrigstidsmodel med sål fremstillet af cykeldæk.

Lille Klasse

Fra forhallen var der indgang til Lille Klasse, der vendte ud mod legepladsen. Skolestuen var udsmykket med tegninger fra eventyrverdenen. Desuden var der et stort skab fra gulv til loft, som rummede skolens bibliotek. En gang om ugen fik vi mulighed for at bytte bøger. Læselysten var stor, og vi var flittige lånere af indianerbøger, Flemmingbøger, Janbøger, og tilsvarende har der været pigebøger. - Det må have glædet Støvring at hans egen læselyst forplantede sig til hans elever.

Store Klasse

Over for Lille Klasse lå Store Klasse. Vinduerne var med matte ruder for neden, da skolestuen vendte ud mod V. Nebel vejen. Vi skulle ikke distraheres af de forbigående.

I begge skolestuer var der en stor kakkelovn, og fyringssæsonen var fra oktober - maj uanset vejret.

Håndgerningslokalet

Fra forhallen førte en bred trappe op til faglokalerne på 1. sal. Håndgerningslokalet var udstyret med store borde, og der var opstillet væve. Kirstines store væv og desuden små væve. Her lærte Torndal pigerne at sy og brodere.

Sløjslokalet

Sløjdlokalet var meget veludstyret, og Kirstine Støvring havde et godt tag på at få undervisningen til at fænge. Vi var meget optaget af at lave ting i træ og komme til at beherske vanskelige værktøjer som høvl og sav.

Kirstine Støvring havde uddannet sig til sløjdlærer på Askov

Sløjdscole. På sløjdsalens langvæg hang der en udstilling at sløjdm modeller, som hun havde fremstillet. Udstillingen begyndte med det enkle, vist nok en blomsterpind, og efterhånden blev tingene sværere og sværere.

Denne udstilling var vi meget optaget af.

Den sidste del af udstillingen var meget krævende. Den bestod af fint polerede træskåle. Dem beundrede vi meget.

Andre ting havde Kirstine stående i sit hjem.

Som voksen har jeg læst, at Askov Sløjd i modsætning til Dansk Skolesløjd havde som mål at eleverne ikke blot skulle lære de tekniske færdigheder men også at værdsætte smukt udformede brugsting. Det opnåede Kirstine Støvringe bl.a. med udstillingen på langvæggen.

Vi så frem til timerne med Kirstine Støvring. Vi kunne li' at bruge hænderne og tumle med værktøjet og træet. Og Kirstine var god til at lære os at bruge værktøjerne, og når en savning var ved at udvikle sig til en katastrofe, kunne hun i en håndevending rette det op.

Skolefoto

Dette billede blev taget i 1946 eller 1947

Efterfølgende er navnene på eleverne anført og deres bosted, på det tidspunkt hvor billedet er taget. Det viser, at Aagaard Friskole havde et meget stort "skoledistrikt". Skolen tiltrak elever langvejs fra og familier uden tilknytning til Kirkebakken valget også at sende deres børn i Aagaard Friskole.

Øverste række fra venstre

Nr. 01 - Laura Torndal

Nr. 02 - Thorvald Støvring

Række nr. 2 fra venstre

Nr. 01 - Jørgen Blumensaadt, Hesselballe

Nr. 02 - Tage Petersen, Varmkjær

Nr. 03 - Poul Krag, Gravens

Nr. 04 - Anna Nielsen, Aagaard

Nr. 05 - Peter Paulsen, Ferup

Nr. 06 - Jens Jørgen Nørgaard, Aagaard

Nr. 07 - Aase Knudsen, Stanghøjgaard

Nr. 08 - Mouda, Norge

Nr. 09 - Kirsten Støvring, Aagaard

Nr. 10 - Bodil Jensen, Dons

Række nr. 3 fra venstre

- Nr. 01 - Frida Tamberg, Aagaard
- Nr. 02 - Olav Østerlund, Aagaard
- Nr. 03 - Inger Tamberg, Aagaard
- Nr. 04 - Ivar Kyed, Hesselballe
- Nr. 05 - Jørgen Jakobsen, Gravens
- Nr. 06 - Hanne Støvring, Aagaard
- Nr. 07 - Astrid Petersen, Svinget
- Nr. 08 - Karen Skov, Aagaard
- Nr. 09 - Inger Uth, Dons

Række nr. 4 fra venstre

- Nr. 01 - Martin Petersen, Aagaard
- Nr. 02 - Henrik Andersen, Aagaard
- Nr. 03 - Kristian Knudsen, Aagaard
- Nr. 04 - Jørgen Drostrup Andersen
- Nr. 05 - Kirsten Uth, Dons
- Nr. 06 - Bodil Andreasen, Dons
- Nr. 07 - Karen Marie Andreasen, Dons
- Nr. 08 - Jens Erik Uth, Dons
- Nr. 09 - Else Hundevadt, Gravens
- Nr. 10 - Inger Marie Bruhn, Aagaard

Række 5 fra venstre

- Nr. 01 - Henry Krag, Hesselballe
- Nr. 02 - Henning Jensen, Søndermarken
- Nr. 03 - Arne Larsen, Gravens
- Nr. 04 - Viggo Nielsen, Dons
- Nr. 05 - Niels Oluf Kyed, Hesselballe
- Nr. 06 - Ernst, Gravens

Skoletimer med Støvring

Historie

Skoledagen begyndte med en salme. Derefter bad vi Fader Vor i kor. Så fulgte der en pause. Støvring tog tilløb til dagens fortælling. Han stillede et par spørgsmål om emnet for den foregående fortælletime, og hvis en elev havde været fraværende, fik vi et resumé.

Støvring tog os med på rejser tilbage i historien til de ældste tider og fortalte os om kulturenes opståen, blomstringstid og forfald i Mesopotamien, Ægypten, Grækenland og Rom.

Især husker jeg Støvrings genfortælling af Homer: Iliaden og Odysseen. Senere har jeg erfaret, at det er et af verdenslitteraturens højdepunkter, men vanskeligt tilgængeligt. Men med Støvring som fortæller var det spændende og til at forstå.

Danmarkshistorien fik vi også fortalt. Vi havde en historiebog i skoletasken, men den brugte vi nu ikke.

Af og til blev fortællingen afbrudt. Vi skulle se et billede i en bog, og Støvring vandrede klassen rundt, så alle på nært hold kunne studere det.

Fra den nyere historie husker jeg bl.a. fortællingen om Den franske Revolution. Ludvig den 16. og Marie Antoinette blev halshugget med Støvrings pegepind som guillotine. Forbipasserende på vejen til V. Nebel har sikkert spekuleret over hvad der mon foregik inde i skolestuen, men henrettelse af den franske konge og dronning var en dramatisk begivenhed i Paris og i Aagaard Friskole. - Derefter fulgte fortællingen om revolutionen og slagordene: frihed, lighed og broderskab. Begreber som lå Støvring meget på sinde. Også amerikanernes frihedskamp med Teselskabet i Boston hørte vi om. Det var næppe nogen tilfældighed at disse emner fik megen omtale.

Efter læsning af Støvrings dagbog fremgår det tydeligt, at Støvring var optaget af de franske frihedsidealere, som i USA kom til fuld udfoldelse.

Nordens historie og især Danmarkshistorien havde en stor plads i undervisningen. Og selv om lektier og udenadslæren ikke indgik i undervisningen, så var der dog undtagelser. Vi skulle kunne vores kongerække. Det holdt hårdt, for rækken er lang. Chr. 4. kunne vi alle klare samt andre af de store konger. Men de mindre kendte kneb det med. - Vi blev ikke overhørt. Vi hjalp hinanden med at komme igennem det. Når en elev ikke kunne huske den næste i rækken, overtog en anden, og i fællesskab kom vi så nogenlunde til vejs ende med Frederik 9.

I interviewet med Støvring på hans sidste skoledag i friskolen kommer han ind på, at børn ikke har forståelse for de lange udviklingslinjer i historien. Generelt er det sikkert rigtigt, da børn lever i nuet og ikke selv har en lang udviklingshistorie. Men de store kulturrigers opståen og forfald stod klart for os. Og i Danmarkshistorien fulgte vi udviklingen fra stenalder over bronzealder til jernalder.

Senere fulgte fortællinger om vikingernes togter, deres skibe, runestene og de mange sagnhistorier hentet fra Saxos Danmarkshistorie. Støvring havde sans for de dramatiske fortællinger, og hans uundværlige pegepind blev brugt som sværd.

De nordslesvigske krige hørte vi meget om. Et afsnit af Danmarkshistorien som Støvring i sin barndom havde fået fortalt. Af Støvrings dagbog fremgår det tydeligt, at han nærede stærke følelser for sit fædreland, og de smertelige nederlag og tabet af Nordslesvig har været vanskeligt for ham at fortælle om.

Men historien endte godt. I 1920 kom genforeningen baseret på en folkeafstemning. Og det var netop som Støvring helst ville have det: folkenes selvbestemmelsesret.

Støvring fortalte om sin tur til Flensborg under afstemningen den 14. marts 1920 og oplevede, at de tysksindede sang de danske stemmedeltagere nord for grænsen ud af landet igen.

Støvring oplevede også selve genforeningen i 1920 da Christian den 10. red over grænsen ved Christiansfeld på sin hvide hest.

Fortællingerne om fædrelandet og kongernes gerninger på godt og ondt fik vi fortalt. Og vi fulgte fædrelandets op- og nedture med skiftevis glæde og sorg, som Støvring selv havde oplevet det i sin skoletid.

Bibelhistorie

I timerne med bibelhistorie lærte vi at synge bibelhistoriske sange og en del salmer. Vi lærte melodierne, og Støvring forklarede nogle af de meget vanskelige begreber for os.

Også i disse timer var fortællingen det centrale. Støvring fortalte Mosesbøgerne for os, og han fortalte Det nye Testamente for os. Det har været en krævende opgave at formidle de svært tilgængelige tekster og salmer. Men det kunne han.

Geografi

I ungdomsårene rejste Støvring meget rund i Europa. I dagbogsoptegnelserne giver han udtryk for, at det til tider kunne blive en slags besættelse. Ud måtte han og opleve den store verden og se stederne, hvor de store begivenheder han havde læst om fandt sted.

I geografitimerne tog Støvring os med på rejser i vore nabolande og ud i den store verden. Vi drog sammen med Columbus ud på det store hav og opdagede Amerika. Vi kæmpede os gennem Afrikas jungle for pludselig at stå over klodens største vandfald - Victoria Vandfaldet.

Selv om Støvring først og fremmest huskes for sin fortællekunst, havde han stor forståelse for, at elever også lærer gennem øjnene og med hænderne. Vi havde et arbejdshæfte, og i det tegnede vi og gjorde notater om landenes naturforhold, hovedafgrøder og vigtige industrier samt lidt om deres kulturelle særkende. Mens vi tegnede, blev tingene diskuteret.

Vi kom kloden rundt, og vi kendte navnene på de fleste lande, hovedstæder, floder, bjergkæder m.v. Vi var klar til selv at drage på opdagelsesrejse, og senere på mine egne rejser har jeg af og til sendt en venlig tanke til skolestuen i Aagaard med verdenskortet på væggen.

Regning

I disse timer skulle der ikke lyttes og opleves. Der skulle arbejdes, og det kunne vi lide. Alle kunne den lille tabel, men den store kneb det med.

I regnebogen var der talbehandlingsopgaver og de vanskelige tekststykker. Støvring forklarede og viste på tavlen, hvordan beregningerne skulle stilles op og gennemgik de forskellige regningsarter. Og så gik det løs som ved et motorløb. Vi regnede af og til om kap med sidemanden, og det var i orden at regne hjemme, men det var ikke noget krav. Lektier og hjemmearbejde havde ingen plads i friskolen.

Når vi havde regnet os igennem en regnebog, fik vi en ny. Vi arbejdede stort set i vores eget tempo, og vi nåede langt. Så langt, at der også blev plads til et første møde med aritmetikken og geometrien.

Timerne med Støvring var spændende. Vi var hver dag parat til nye fortællinger om vor klode i fortid og nutid. I vores fritid læste vi meget inspireret af skoletimerne, og vi regnede, for det syntes vi var både sjovt og nyttigt.

Skoletimer med Torndal

I Lille Klasse underviste Laura Torndal os de fleste timer, men vores alder taget i betragtning er erindringen om de første skoleår spinkel. Men een ting er sikkert: hun betød meget for os.

Ofte var Danmarkskortet fremme, og vi fik udvidet kendskabet til vores land og lærte om byerne, fjordene, øerne osv. En lille by nord for Limfjorden ud mod Kattegat kendte vi alle. Vi syntes, at navnet Hals var mærkeligt til en by, men der var Torndal opvokset, og alle hendes gamle elever ved med sikkerhed hvor denne by ligger.

Når vi tænker tilbage til timerne og samværet med Torndal er der ingen tvivl om, at vi skolebørn gik forud for alt. Hun underviste os, hun lærte os legene til frikvarteret, rundbold og langbold m.v. Hun tog os med på ture. Hun deltog i vores fødselsdagsfester og sørgede for, at de fik et godt forløb med leg og sang.

Sidst på skoledagen kunne små størrelser blive utidige og støjende, men den situation kunne Torndal også håndtere. Hun læste ofte højt for os, for vi kunne endnu ikke selv læse historier. Og blev det helt galt, var det tid til "stilleleg".

I Store Klasse havde vi Torndal til dansk. Vi var nu blevet gode læsere, og vi kunne lide at arbejde os igennem læsebogen med spændende fortællinger i et sprog, som vi kunne klare.

Eller vi øvede os i den vanskelige skrivekunst. Bogstaverne skulle se godt ud og have den rette hældning. Ordene skulle være uden stavefejl, og af og til skulle vi skrive med blæk. Vi sørgede selv for indkøb af penneskaft og pen samt klatpapir. Vi dyppede pennen i den lille blækflaske, som hvert skolebord var udstyret med. Med tungen lige i munden bogstaverede vi og håbede på, at pennen ikke klattede. - Vores store fødselsdagsønske var at få en fyldepen.

Også i Store Klasse var Torndal god til at motivere os for arbejdet med det danske sprog. Vi skrev diktater, genfortællinger og forsøgte os med en fristil af og til. Hun gennemså vores opgaver og rettede, og af og til fik vi indklæbet et lille dannebrogflag som en slags udmærkelse og opmuntring.

Hun var en stor pædagog, der på samme måde som Støvring vidste, at indlæring bedst foregår i en tryk og inspirerende atmosfære.

Friskolens sangbog

De fleste timer i Aagaard Friskole begyndte med en sang, og vi sang efter Dansk Skolesangbog udgivet af Dansk Friskoleforening illustreret af Elise Konstantin-Hansen.

Elise var kunstmaler og blev især kendt for sine fine fuglemalerier. I sine unge år var hun også lærer ved Aagaard Højskole, og senere da hun blev blind, vendte hun tilbage til Aagaard og boede i mange år i et lille stråtækt bindingsværkshus i nærheden af Kirkebakken.

I et halvt århundrede har friskolelever sunget efter denne sangbog med hendes illustrationer.

Vi sang meget i friskolen. I begyndelsen uden sangbog, og alle kunne nogle børnesange hjemmefra. Men nu blev repertoiret udvidet. De fleste timer begyndte med en sang, og gennem skoleårene tilegnede vi os størstedelen af sangene i "Dansk Skolesangbog".

Torndal lærte os de mange børnesange, og Støvring lærte os de mere krævende både melodimæssigt og indholdsmæssigt. Han forklarede os nogle af de vanskelige ord og meningen bag sangen, og så tog vi fat på at lære melodien. Efterhånden fik vi god øvelse i at tilegne os nye sange. Også Støvring indledte mange timer med en sang. Ofte blev sangen valgt ud fra den historiske, bibelhistoriske eller geografiske fortælling, som fulgte efter.

Støvring havde en violin. Den tog han med i klassen, når vi havde sangtime. Han spillede nu ikke så meget på den, men hvis der opstod uro i klassen, havde han megen nytte af violinbuen. Med den blev der ro i en fart.

Af og til fik vi lov til at bestemme, hvad der skulle synges. Og det satte vi pris på. Vi havde vores ynglingsange, sange med livlige melodier, sange som vi kunne skråle med på, så det kunne høres af forbipasserende ude på vejen. Eller sange med et romantisk indhold. - Der var plads til det hele.

På vores topti liste var bl.a.:

Dengang jeg drog af sted
Ole sad på en knold og sang
Se Norges blomsterdal
Mads Doss han var en kon koltringsknæjt

Jeg vil sjunge om en helt

Årets gang

Den første skoledag

Vi var spændte på den første skoledag. Vi skulle nu gå rigtigt i skole sammen med andre vi kendte og ikke kendte. Om den første skoledag husker jeg, at vi blev bedt om at sige vores navn, fødselsdato, hvor gammel vi var og så skulle vi tælle til 5 eller mere, hvis vi da havde lært at tælle. Det var en festdag, og den sluttede med, at Støvring fortalte et eventyr.

Et nyt kapitel i vores landsbyliv var begyndt.

Hen og hilse på storken

Erindringerne fra de første skoleår er spinkle, men højdepunkterne har sat sig fast. I juni måned vandrede den lille klasse med Torndal ned til Frodes gartneri for at se storkeparrets unger. Selv havde vi flere gange været nede først for at se om storken var kommet til Aagaard fra sit vinterophold ved Nilens bredder, og senere for at se ungerne stå på kanten og baske med vingerne for at gøre sig klar til den lange efterårsrejse til Afrika.

Klasseudflugten var dog den bedste tur til storkenes bolig.

Gartneriet havde et meget stort jordbærbed, og vi blev rigeligt trakteret.

Udflugt til Donssøerne

Mellem Kolding og Aagaard ligger Donssøerne, et naturskønt område i ådalen. Af og til tog Støvring os med på en cykeltur til disse søer. Vi skulle ud og studere naturen, fange haletusser, samle blomster og finde ud af deres navn og familie.

Vi kunne også være heldige at finde flinterester, da der i oldtiden havde været bopladser ved søens bred.

Sommerudflugten

Friskolen var hvert år på en sommerudflugt i bus. Vi kom til steder langt fra de områder, hvor vi til daglig færdedes. Med skib fra Kolding til Løverodde eller fra Vejle til Hvidbjerg eller en tur til Binderup Strand med spadseretur op på Skamlingsbanken.

Støvrings fødselsdag

29. september var Støvrings fødselsdag. Forberedelserne begyndte i god tid. Torndal hjalp os med at

skrive en fødselsdagssang, men skrev nok det meste selv. Vi samlede også ind til en gave og snakkede meget om, hvad der skulle købes.

Dagen før fødselsdagen drog vi om eftermiddagen af sted til en nærliggende skov og indsamlede svampe, grankogler og mos. Vi fik en is på vejen hjem til skolen. Nu skulle Store Klasse pyntes op til fest. Vindueskarmene og katederet blev omdannet til skovbund med de indsamlede ting. Især svampene syntes vi var utrolig flotte på den grønne mosbund.

Næste dag samledes vi i Store Klasse, og når alle var på plads, begyndte vi at synge. Det var tegn til at fødselaren måtte komme ind. Støvring kom ind i klassen og sang med på sangen. Og så blev der ønsket til lykke og råbt hurra. Og Støvring beundrede vores udsmykning af skolestuen. Gaven blev overrakt og fødselsdagssangen sunget.

Derefter kom Kirstine Støvring ind i klassen. Hun trakterede os med sodavand og kringle.

Festen sluttede med at fødselaren læste en historie for os.

Vi fejrede Støvrings fødselsdag, og vi fejrede vores friskole, som vi alle holdt meget af.

Julemåneden

Julen fyldte meget i skolens liv. Forberedelserne begyndte allerede midt i november måned. Støvring og Kirsten tog med rutebilen til Kolding for at købe bøger i Bakholts Boghandel. Og der skulle købes stort ind. Støvring stod for indkøb til de voksnes læsekreds, og han købte børnebøger til friskolens bibliotek.

Støvring gik nu i gang med at læse voksenbøgerne som den store læsehest han var. Derefter gav Støvring sig til at læse børnebøgerne, så han kunne vejlede os når vi havde

bogudlånstime. Men også for at finde frem til de bedste, som skulle bruges til højtlesning i december måned.

I julemåneden sluttede skoledagen med en højtlesningstime af en bog, som ingen af os kendte i forvejen. Det var bare sagen. Mens vi lyttede til fortællingen, sad vi og tegnede og malede.

I november og december måned var der ekstra travlhed i sløjdsalen. Kirstine Støvring hjalp os med at fremstille julegaver i træ: bordskånere, små flagstænger til brug ved fødselsdage m.v. Ting som vi var stolte af selv at have fremstillet.

Op til jul fik vi også lov til at arbejde i ler. Torndal hjalp os med det praktiske, med ideer til hvad vi kunne fremstille af leret. Leret blev til lysestager, askebægre m.v., og model af en kirke med plads til at sætte et lys ind i kirkehuset. Tingene blev stillet til tørre på skolens loft, derefter malet og brændt i V. Nebel.

I Torndals timer gik vi i gang med at lave julekort. Vi klippede og klistrede, tegne og malede, og det bedste resultat blev belønnet med et eksemplar af "Ved julelampens skær".

Sidste skoledag før juleferien havde vi et lys, nogle grangrene og en godtepose med i skole. Vi brændte gran af og en liflig duft bredte sig hurtigt i skolestuen. Vi fik læst højt og guffede slik i os. - Og så begyndte juleferien.

Men allerede 3. juledag skulle vi heldigvis være sammen igen til friskolens juletræ.

Juletræsfesten i Aagaard Forsamlingshus

Forberedelserne til friskolens juletræsfest foregik en aften i november. Lars og Ellen Hansen fra Havebrugsskolen og skrædder Nielsen stillede med sakse hos Kirstine og Thorvald Støvring. Denne aften blev de mange hvide papirblomster lavet, som 3. juledag skulle gøre juletræet i forsamlingshuset til noget ganske særligt.

Juletræet i forsamlingshuset var byens største træ, og der blev klippet og bundet papirblomster i lange baner. Kirsten fortæller, at for os børn var det en ganske særlig og spændende aften. Vi sad og arbejdede sammen med de voksne. Og denne hyggelige aften blev afsluttet med kaffe og hjemmelavede kræmmerhuse med flødeskum.

3. juledag var en travl dag for friskolens lærere. Fra tidlig morgen begyndte forberedelserne. Juletræet blev sat på en træfod, og så kunne pyntningen begynde. Derefter blev der købt slik ind i Brugsen, som så blev fordelt i de mange godteposer.

Når vi om aftenen ankom med vores forældre, skulle vi først ind i den lille sal og vente på at alle var kommet og lysene på det store juletræ var tændt. Det stod Støvring og Tamberg for. Tamberg var bestyrer af forsamlingshuset og gik som regel rundt med sin lange pibe i munden.

Endelig blev dørene slået op, og vi stormede ind og beundrede det store og meget stilfuldt pyntede træ med hvide roser og

hvide lys. Nu kunne festen begynde. Vi dannede 3 rækker rundt om juletræet, sang julesalmer og julesange, og så blev godteposerne delt ud. Derefter var det tid til sanglege med bl.a. : Ræven rask over isen ...

Derefter satte vi os rundt om træet, og Støvring læste en julehistorie for os.

De voksne trak sig nu ind i den lille sal, hvor Tamberg og frue serverede kaffe til de medbragte kager, og imens spillede et orkester op til folkedans i den store sal.

Interview med Th. Støvring, 1957

Gengivelse af interview i anledning af Th. Støvrings sidste skoledag i Aagaard Friskole i 1957

Aagaard Friskoles lærer gennem 41 år, Th. Støvring, trækker sig tilbage i dag og fortæller her lidt om livet paa den særprægede egn.

Mange børn blev kaldt dumme, men de var blot ordblinde

Skolebørnene i Aagaard Friskole har udflugt i dag. Det er sidste gang, udflugten ledes af den nu 67-aarige lærer Th. Støvring. Han trækker sig tilbage fra sit skolearbejde i dag. I 41 år har han talt lærdom ind i skolebørn i Aagaard. Men nu holder han op. Man skal trække sig tilbage, inden man bliver opfordret til at gøre det, siger han.

Lærer Støvrings bedste fag er geografi. Her hører han børnene fortælle om Sydsjælland. Alle er meget ivrige.

På den sidste skoledag i gaar havde børnene i skolen pyntet klasseværelset med blomster og grønt, og lærer Støvring fik overrakt en smuk gave. Børnene legede og sang og sagde paa denne maade tak for den tid, han havde undervist dem.

Inden skoletiden var slut, fortalte lærer Støvring om sine aar i skolens tjeneste - og lidt om, hvad det betyder at komme ud og se sig om - og lidt om friskolen.

Jeg er født i Østre Svendstrup Friskole i Øster Hanherred, men opvokset i friskolen i Thisted, fortalte lærer Støvring. Min far var friskolelærer i den lille friskole, som ikke eksisterer mere. Da jeg var syv år gammel, døde min far. Dengang var der ikke noget der hed pension, saa min mor maatte tage ansættelse som friskolelærerinde. Hun fik ansættelse i en lille skole i Øsløs i Vester Hanherred, og her fik jeg mit egentlige barndomshjem.

Ja, jeg har jo ogsaa prøvet at slaas med kommuneskolebørnene. Det gjorde vi ofte. Nogle gange vandt vi, hvis de andre var i mindretal, men ellers fik vi klø.

Som de andre børn maatte jeg ud at tjene, da jeg var 10 - 11

aar. Jeg blev hyrdedreng, og som 14-aarig blev jeg landbrugsmedhjælper.

Det var en frygtelig plage for mig at være det. Jeg kunne ikke lide landmandens arbejde. - Det laa slet ikke for mig. Jeg ville læse - og lære alt, hvad jeg kunne komme i nærheden af. Der boede en skomager Thomas Skjoldborg i Øsløs. Han var broder til Johan Skjoldborg, og jeg læste alle Skjoldborgs bøger. Almanakken og alt andet læseligt blev pløjet igennem. Det var min eneste lyst.

Friskolekredsen gik sammen om et studielaan

Det havde altid været min mors ønske, at jeg skulle læse. Hun havde - med sin lille friskolelærerindeindtægt - ikke mulighed for at hjælpe mig ret meget, men hun sørgede for, at jeg kom paa efterskolen Galtrup paa Mors. Senere kom jeg til Jebjerg Efterskole i en anden sæson - og saa lykkedes det for mig at komme paa seminarium, da jeg var 19 år.

Hvordan lykkedes det?

Der var nogle mænd af friskolekredsen, som slog sig sammen og kautionerede for et studielaan - Jeg kom paa Silkeborg Seminarium i 1910, og i 1913 fik jeg min eksamen.

Det var egentlig min mening at blive højskolelærer. Jeg havde jo vænnet mig til efterskolerne og mærket hele aanden i højskolen. Jeg syntes, det maatte være saa stort at staa og undervise saadan en flok unge - lære dem noget om historie og religion og mennesker. Jeg syntes, at dette maatte være selve livet.

Efter uddannelsen rejste jeg en tur til England sammen med en kammerat. Vi ville ud og se os om, og vi havde lært engelsk paa seminariet, saa vi kunne klare os rent sprogligt. Vi fik ansættelse paa en farm i Sydengland, men det var ikke noget for os. Det var en herregaard, hvor det gjaldt om at drive, naar

der var lejlighed til det - og det kunne vi ikke med.

Da idealerne blev slaaet i stykker

Vi rejste ind til London, hvor vi henvendte os til et fælleskontor og fik arbejde som tallerkenvaskere paa et hotel. Jeg synes jeg fik saa meget ud af tiden i London.

Vi kom i det engelsk KFUM, hvor de holdt nogle dejlige møder søndag eftermiddag. Her var vi folk fra alle nationer. Vi talte om fred og fordragelighed og havde store idealer og maal. Det var helt utænkeligt at vi, der var her, folk fra tyve nationer, skulle gaa i krig mod hinanden. Der var mange tyskere blandt dem - de rejste hjem samtidig med os. De skulle være soldater.

Et aar efter kom den første verdenskrig.

Det var en frygtelig oplevelse for os alle. Det var som om alle vores idealer blev knust. Alt hvad vi havde bygget vores verden op paa viste sig pludselig intet at være værd. Vi havde ikke drømt at noget saadant skulle ske - Saaen som vi havde talt sammen - saadan som vi havde bygget en ny verden op.

Da jeg kom hjem i 1913, troede jeg, at jeg skulle ind som soldat, men det kom jeg først det næste aar. Indtil da kom jeg til Vrigsted Højskole hos Karl Hansen. Det var en lille skole, som næsten ikke kunne klare sig. Jeg skulle holde to foredrag om ugen i historie og geografi, og jeg havde kun min viden fra seminariet at bygge dem op paa. Det var intet værd. Jeg læste og læste, og det lykkedes for mig, men jeg havde ondt af de stakkels elever, der maatte høre paa mig.

Oplevelse i frimenigheden i Aagaard

Saa i 1914 kom jeg ind som soldat. Jeg blev sygepasser. Det blev alle vi lærere. Først var jeg rekrut i København, derefter kom jeg til Aalborg, hvor jeg laa resten af de 16 maaneder, jeg var inde. Her fik jeg læst noget, og den viden, jeg tilegnede mig i den tid, er jeg militæret dybt taknemmelig for.

Jeg kom hjem i 1916. Kort forinden havde jeg - efter anbefaling af min seminarieforsender i Silkeborg - været paa besøg hos den navnkundige pastor V. Brücker i Aagaard - frimenighedspræsten, som i høj grad prægede denne egn. Der var oprettet en friskole i 1897 med Poul Lindholm som lærer. Denne skole havde i de første aar lokale i Marie Bertelsens hus, men da det blev for lille paa grund af det voksende elevtal, opførte friskolefolkene en ny skolebygning med beboelseslejlighed for læreren paa et stykke jord ved siden af kirken.

I 1899 havde pastor Brücker paabegyndt en højskole i Marie Bertelsens hus, men allerede i 1900 opførtes en ny højskolebygning med plads til godt 30 elever. I 1907 fik højskolen en gymnastiksal, som var tegnet af arkitekt Ivar Bentsen, Vallekilde.

Jeg skulle undervise dels ved højskolen dels ved friskolen. Da jeg kom, sagde pastor Brücker: "Vil De have pladsen?" Det var et spørgsmaal en lærer dengang ikke var vant til at høre, naar han kom - og jeg slog straks til. Jeg skulle ogsaa være kirkesanger, og jeg blev det paa den betingelse, at jeg kunne holde fri, naar jeg ville.

Dengang havde vi offer i Aagaard Kirke. Paa alle højtidsdage rejste folk sig op efter 1. salme efter prædikenen og gik til alters med deres penge. Jeg var flov første gang det skete - og endnu mere flov ved at skulle op og samle pengene sammen. Saa raabte pastor Brücker til mig: "Kom og saml op det usle mammon" - og saa gjorde jeg det.

Jeg var lovet 600 kr. om aaret for at være lærer og 150 kr. for at være kirkesanger, men jeg fik dog det dobbelte for det sidste.

Ville helst have været højskolelærer

Nu eksisterer højskolen ikke mere. Hvornaar blev De udelukkende friskolelærer?

Som sagt ville jeg allerhelst være højskolelærer, men efterhaanden som tiden gik herude i Aagaard opdagede jeg, at jeg havde bedre greb om børnene. Jeg prøvede jo begge dele. Brückers højskole gik ikke saa godt. Han havde et ikke helt almindeligt syn paa Biblen og etik. Han sagde, at Biblen ikke var Guds ord men menneskers optegnelser om Guds ord. Man maatte ikke hovmesterere ud fra den - saadan var hans egne ord. - Det var noget, jeg havde hørt før paa seminariet. Biblen er ikke en lærebog i historie og geografi. Den skulle ikke tages bogstaveligt. Det lærer jeg de store børn - de smaa lærer myterne i Biblen, alle historierne.

Brückers højskole gik ikke saa godt. I 1918 forpagtede han den ud til Eilif Jørgensen fra Høng. Der har altid været et meget nært fællesskab mellem Aagaard-egnen og Høng-egnen og skolerne, og det var naturligt for Jørgensen at overtage den. Jeg blev der, men skolen kunne stadig ikke rigtig gaa.

I de aar besøgte jeg for første gang Norge. Det var en nordmand, der averterede efter en dansk karl. Jeg blev ansat hos ham, og jeg var glad ved at opdage, at det var en tidligere Askovelev. Han beredte mig den skønneste oplevelse i Norge, og jeg betragter faktisk Norge som mit andet fædreland. Jeg har været der mange gange siden.

Oplevelserne blandt danske i USA

Det var vanskelige tider i efterkrigsaaarene. Skolerne gik ikke godt, børnetallet var ringe, og da Brücker og Lindholm døde, saa det ikke godt ud. Jeg blev derefter valgt som friskolelærer. Det var i foraaet 1929, men inden min ansættelse betingede jeg mig, at jeg først skulle have en tur til USA. - Det fik jeg. Jeg var der i et halvt aar, rejste fra sted til sted derovre. til Detroit, Chicago, Askov i Minnesota, Seattle og naturligvis New York. Jeg talte i de danske kredse - og havde en mængde oplevelser.

Den bedste af dem var vel nok, at jeg blev forlovet. Jeg havde hidtil ikke været gift og sparede paa den maade en mængde penge sammen, saa jeg kunne rejse ud - nu er jeg gift, saa bliver der ikke noget at spare sammen af.

Severin Jørgensen, Vester Nebel, den kendte andelsmand, havde en søn, redaktør Carl Jørgensen, hvis ene datter var i USA. Hos hende var min hustru paa besøg, da jeg var i USA. i 1930 kom hun hjem, og vi blev gift. Vi har to døtre.

En kreds vil altid staa sammen om friskolerne

Da jeg kom herhjem var der 69 børn i friskolen, men det sank til 30 i løbet af trediveerne. Ingen fik penge i landbruget, og der blev derfor endnu mindre til læreren. Heldigvis blev jeg bogholder i Aagaard Sparekasse. Det var min forgænger, Poul Lindholm, ogsaa, og Aagaard Sparekasse har paa den maade betydet meget rent økonomisk for læreren i friskolen.

Der er nu 60 børn i skolen, og det højeste tal vi har haft, er 72.

Friskolen fik egne bygninger i 1902

Friskolens fremtid ?

Nu bygges der en ny stor centralskole i Starup. Og den vil ganske givet tage børn fra os. Men jeg er overbevist om, at der

stadig vil være en kreds, som staar bag friskolen. Denne skole har ingen regulær friskolekreds bag sig, som saa mange andre friskoler. Der er kun forældre til de børn, som gaar i skolen, og tallet svinger saaledes en del. Men det er trods alt gaaet godt. Det er blevet en skole for hele sognet og for Starup, V. Nebel og Dons. Mange af skolebørnene har utroligt langt til skolen, men kommer alligevel.

Deres bedste fag ?

Mine bedste fag er vel nok geografi, historie og religion. Jeg har rejst meget: USA, Italien, Tyskland, England, Holland, Belgien, Finland - og sidst Polen, og jeg fortæller børnene om dem. Jeg har lært saa meget paa disse rejser.

Jeg giver ikke lektier for. Jeg fortæller dem det hele. Dagen efter hører jeg dem i det, jeg fortalte dagen før, og det er en stor oplevelse for mig at høre dem gengive det, jeg har fortalt dem, paa deres klingende jyske. Jeg har en anden dialekt, og naar de kan gengive det paa deres dialekt, er det for mig, som om de virkelig har forstaaet det.

Historie har altid interesseret mig. Børnene har ikke sans for de lange udviklingslinjer i de forskellige landes historie, men det er en oplevelse for mig at kunne faa dem til f.eks. at gribes over Leonora Christines historie og skabe sympati om hende.

Bismarck fortæller jeg dem ogsaa om. Jeg har fortalt det paa en saadan maade, at man beskyldte mig for at undervise dem som en tysker, men for at forstaa ham og hans tid er det næsten nødvendigt. Jeg mener, at det er den eneste maade, hvorpaa de virkelig kan forstaa vor egen tids historie.

Ikke sundt at adskille børnene ved 11 aars alderen

Eksamensskolerne ?

Mange forældre har det saadan, at de helst vil have deres børn saa tidligt som muligt til eksamensskolen, for at de kan lære en masse. Det er jeg imod. Man skal vente, saa barnets udvikling

og skolegang kommer i naturlig fortsættelse af hinanden. Det er ikke naturligt at adskille børnene, naar de er 11 aar. Saa kommer der et hul i hele deres undervisning. Derfor er jeg tilhænger af, at de først adskilles, naar de er 14 aar - saa faar de ikke afsky for at lære. Det skal fortælles for dem indtil da - de skal nyde at lære.

Friskolerne i byerne

I København er der en stor friskole, som gaar godt, og i Odense har vi vores største friskole, men de er nødt til at have eksamensskole i forbindelse hermed. Det er nemlig ikke godt - og heller ikke for os i landsbyskolerne - at de flinkeste af vores elever forsvinder midt i undervisningen. Men jeg tror fortsat, at der ogsaa i byerne vil være behov for den frie skoleform, hvor børnene lytter og lærer.

Problembørn?

Det tror jeg i og for sig slet ikke, vi har haft. Alle har fået lov til at udfolde sig, som det er naturligt og godt. Det største problem vi har, er de ordblinde børn. I gamle dage hed det dumme børn, men nu er vi klar over, at de i virkeligheden er ordblinde. Jeg har haft børn, som var 100% ordblinde. Et forældrepar fra et nabosogn kom her, fordi de havde hørt, at børnene aldrig havde lektier for hos mig. Deres dreng kunne ikke lære at læse sine lektier - men da han kom her, gik det for ham. Han ejede nemlig evnen til at lytte. Det er der adskillige børn, der ikke kan - men han kunne, og vi hjalp paa den maade.

En mor kom grædende til mig. Hendes dreng kunne ikke lære at læse, og det skal dog være saadan, at han engang kan læse blot grisepriserne i avisen, sagde hun. Han var ordblind - men i dag er han den dygtigste landmand paa egnen. Vi dømte den slags børn som dumme engang - hvor var det forkert.

Til festival i Warszawa

De sagde før, at De havde været i Polen.

Hvornaar var det ?

Det var under den kommunistiske festival for to aar siden. Jeg var i Warszawa. Det var en stor oplevelse, og alle her var inde paa, at jeg skulle rejse. For saa kunne de faa at vide, hvordan der virkelig var derovre. Polakkerne var saa glade for at se os, og da vi skulle rejse tilbage til Danmark, var der én som sagde: "Nu rejser I, saa slukkes lysene i Warszawa". Det var baade bogstaveligt og billedligt set. Warszawa var straalende lyst, men da vi rejste, blev lyset slukket - ogsaa aandeligt.

Vi saa landdistrikterne. Fattige og tomme. Der var elendighed over det hele. Jeg er overbevist om, at det var der, som det var i Danmark før stavnsbaandet blev ophævet.

Lærer Th. Støvring og hustru Kirstine i deres stue i skolen i Aagaard.

En dejlig tid i Aagaard

Har De været glad for Deres Aagaard-tid ?

Jeg har været meget glad for at være her. Det er en særpræget egn. Jeg flytter ikke gerne herfra. Vi har købt hus ved Winkelgaard i Egtved, og det var kun fordi, det ikke var til at købe hus her, at vi gjorde det. Men jeg vil komme tilbage hertil

mange gange og spille bridge. Det er en egn man nødig rejser fra, fordi det er nogle dejlige mennesker, der bor her.

Vi har haft mange dejlige og mange strenge tider her. Jeg har været i sogneraadet - det var nærmest ved en fejltagelse, men det var fire aar, jeg nødig ville have undværet. Vi har spillet skolekomedier, som har været storslaeede oplevelser, fordi børnene gik op i det med liv og sjæl, og min kone har slæbt brændsel i tonsvis fra den ene ende af huset til den anden. Hun har vasket og skuret, for der har ikke været raad til at holde rengøringskone.

Men alligevel har det været en dejlig tid, og det er med et vist vemod, at jeg nu pakker sammen og rejser.

Tekst: Bertel Thomsen

Foto: Peter Thastum

Tale ved Th. Støvrings bære

Frimenhedspræst Gunnar Kasper Hansens tale ved Thorvald Støvrings bære i Aagaard Kirke 16. november 1985

Jeg var til time hos Støvring i går. Jeg har ellers ikke gået i friskole. Men jeg var med fra den første time, da en af de små purke første gang stod ansigt med den store kæmpe oppe ved katederet. Der var højt op og langt ned. Det så farligt ud. Hvordan skulle man stå det igennem?

Men så fortalte han en historie. Og så glemte barnet sig selv. Kanske at det helt uforvarende kom til at smile, ja, der var vist dem, der ligefrem lo, men alt det ænsede man ikke, for historien var jo så spændende, at man helt glemte sig selv og

sin egen forsagthed.

Man blev befriet.

Og inden man vidste af det, var den første time gået, og så skulle man hjem. Men siden kom der mange timer af samme slags. Fortællinger, der åbnede udsigten til verden, der blåner inde i et menneske som et udstrakt hvælv.

Og bagefter skulle man så prøve, om man selv kunne fortælle det med sine egne ord - og gerne på jysk.

Det var svært.

Ikke det med det jyske, men det at skabe en levende verden med ord.

Han havde et spanskrør, kæmpen. Det blev brugt flittigt. Men vist aldrig til at slå med. Det blev derimod til ridderens lanse, storvildjægerens riffel eller korsets træ på Golgata. En uundværlig rekvisit i enhver fortælling.

Og det er ikke noget, jeg står og finder på i dagens anledning. Karen Marie Ravn ringede mig op i går eftermiddags. Hun kunne ikke være her i dag. Men du skal høre, hvad Kristian havde skrevet i sine dagbøger, hvordan der blev skabt en verden i det tøvende barnesind.

Sådan var det altså for Kristian og jeg tror også for mange andre.

Kristian selv var ordblind, før den slags var opfundet. Dengang var det nemmere at sige dum.

Det var ikke let, når bogstaverne ikke ville stå i den rigtige rækkefølge lige meget, hvor meget man sled og forsøgte at holde tungen lige i munden. Og de ord, som andre havde skrevet, for at man kunne blive klogere, holdt drilagtigt på deres hemmeligheder. Bogstaverne byttede hele tiden plads. For slet ikke at tale om tallenes hemmelige broderskab.

I stedet for al den klogskab man kunne hente i tal og bogstaver, klogedes Kristian på en anden måde. Han fik fortælleører, store, bløde og fremadrettede. Det, som den store mand med overskægget havde sat i gang, kunne stave og regnefejlene ikke få bugt med.

Dag og dåd er kæmperim!
Vågner op og spænder bælte!

Der blev også sunget. Så sjælen fik fuglevinger og løftedes op over sig selv. Sidst vi havde torsdagsmøde, hørte vi om Færøerne, og så skulle vi selvfølgelig også synge en sang om Færøerne: "Jeg ved et land". Foredragsholderen sagde, at han nok skulle lære os den. Det var nu ikke nødvendigt. Der blev sunget så loft og vægge stod og dirrede bagefter. Den lærte vi da hos Støvring for 60 år siden, sagde Tage Rasmussen. Det havde nær taget pippet fra foredragsholderen. Jeg har aldrig været ude for noget lignende, sagde han et par dage efter. Og så den snak, der var bagefter!

I Støvrings timer blev der givet rejsekost med til dem, der skulle ud i den store verden. Skibe har ballasttanke, og hvis man glemmer at fylde dem og kun nøjes med det, man sådan lige står og har brug for til dagen og vejen, kan et skib nemt tippe om, når det kommer ud i hårdt vejr. I magsvejr er det ingen sag. Men når først det blæser op, og man skal til at krydse sig frem, viser det sig, om man sejler med tomme tønder.

Sådan er det også med mennesker.

De har også brug for ballast. En ballast af det, som ikke direkte kan omsættes i nytte eller penge.

Når Støvring fortalte, blev den lille plads mellem det forreste bord og katederet til hele verden.

Sådan oplevede Kristian det.
Og så kunne det åbne sind tanke op og få fragt med ind i fremtiden.
Alt var eventyr.
Men eventyr er også virkelighed, hvis man har de rigtige fortælleører.

Ja, selvfølgelig kan det være svært at sætte skellet det rigtige sted, når eventyr og virkelighed brydes i fortællingen. Støvring kunne fortælle så livagtigt om indianere, at selv de mest fromme præstebørn blev blodtørstige kannibaler, der indfangede det første og bedste blegansigt og puttede ham i den sorteste gruekedel præstegården kunne opvise. Nå, der blev heldigvis ikke suppe på de ben.

Og selvfølgelig kunne naturen gå over optugtelsen, men spillede han violin, så skulle man passe på. En violinbue kan bruges til andet end at file på kattetarme med!
Men han respekterede det enkelte barn. De skulle være ordentlige, men de skulle ikke formes i hans billede.
Og det var vel derfor, han fik så stor betydning for så mange.
De måtte selv tage det, de kunne bruge.

Og nar man siden har set de gamle drenge, der trofast blev ved at komme til hans fødselsdage, som de havde været med til fra de gik i skole, så var de jo heller ikke, som folk er flest.
De havde bevaret deres egenart, selv om de var præget af ham.

Måske var det det, at han havde givet dem mod til at binde an med verden, der gav dem deres særpræg.

Fortællingerne havde gjort dem levende. Han havde taget dem med på ture ud i verden på valsen med Darduse, og han tog

verden med ind i skolestuen. Han havde selv set verden. Tyskland, Norge, England og Amerika. Han havde stakket hø i Norge, vasket tallerkner i London og fundet sin prinsesse ovre i det store eventyrland vesten for sol og måne, Guds eget land.

Sommetider skal man nemlig have tingene lidt på afstand som i eventyret, før man kan se, hvad det var, man først havde kær. Men han fik hende!

Og så levede de lykkeligt til deres dages ende. Og det betyder ikke, som nogen ellers tror, at de levede bekymrings- og sorgløst. Det betyder, at de var meningen med hinanden. Hvis man vil danse på roser, må man også være forberedt på at stikke sig lidt i tæerne.

Og vil du gå med mig? min rejseviv
Til døden, du og jeg! Kærlighed,
Mit skønne unge liv, herlighed

Til døden, sammen det var meningen. Resten, alene, var egentlig kun overflødighed. Man skulle ikke klage, men der var jo ingen grund til at fortsætte længere, når meningen var væk.

Der var kun udsigten fra vinduet ud over verden. Og så de mange tykke bøger. Han levede nok i sin egen verden, men han levede også stilfærdigt og interesseret med i andres verden. Man skulle fortælle ham noget, når man kom på besøg. Selvfølgelig mente han ikke, at han havde noget at fortælle, men han gjorde det alligevel og blev befriet for sin egen ensomhed. Og så var det bare med at folde ørene ud.

Det var, som når de store fugleflokke lettede fra de store blanke vejlers vande i Hanherred og gjorde dem levende.

Det var der, han var fra.

Hans far var lærer og døde som ung. Støvring mente selv, at han døde af sult. Han havde tuberkulose og fik ikke nok mad, for så ville der jo ikke være nok til børnene. Og så måtte moderen forsørge hele familien også som lærer.

Han har også fortalt, at Johan Skjoldborgs bror, som var skomager, af og til kom på besøg i hans hjem og jeg tror det var i Øsløvs sammen med sin kone. Engang havde de været i kirke i Ræhr. Midt i prædiken havde præsten peget på Skjoldborgs kone og sagt: Du kommer i helvede! Det lo de hjerteligt af inde i stuen bagefter.

Det glemte drengen aldrig.

Det er godt at have ballasten i orden, så man ikke bliver væltet omkuld af mundsvejr og tomme præstetrusler.

Han fortalte om den første gang, han stod her i kirken, og menigheden defilerede op forbi ham og Brücker. De skulle ofre, så præst og degn kunne få deres løn. Der var stillet to tallerkner frem. Han krympede sig dybt i sin sjæl over forestillingen. Da det var overstået og alle var gået, flirrede Brücker med øjnene og sagde: Tag så din usle mammon og gå!

Brücker kunne nok se, at han havde fået en degn, der hverken brød sig om tiggeri eller, at nogen skulle ofre sig for hans skyld.

Og han blev forresten heller aldrig fed i embedet. Havde det ikke været for den gode idé, at man jo kunne sætte ham til at tælle andres penge nede i sparekassen på Ågård Kro, så kunne det nok have knebet med at få det til at løbe rundt.

Han prøvede også at søge væk. Der var jo bedre embeder i

hvert fald, hvad lønnen angik. Men han kunne ikke give slip i Ågård. Fyrre år blev det. Så gik han på pension og flyttede til Egtved.

Nu skulle han ikke være lærer mere.
Men det blev han nu alligevel.

Vikar i Bølling i to år. Og det var måske, når det kom til stykket, de bedste lærerår, han fik. Her skulle han ikke bære de store forventninger. Og han glemte aldrig at nævne, hvor glad han havde været for at arbejde for Lærer Sørensen på Bølling Skole. Og så var det uden at han nogensinde nævnedes det nok en stor skuffelse, at det arbejde, han havde lagt hele sit liv og sjæl i friskolen i Ågård, smuldrede. Men han bar det og holdt den rette kurs.

Der var ikke nogen, der skulle have medlidenhed.

Som barn var der engang et venligt kvindemenneske, der ville tørre ham om munden med sit lommestørklæde, men han så faren i tide og råbte: A vil selv spytte!

Han skulle nok selv spytte. Det skulle han ikke have andre til. Den respekt, han viste andre, forlangte han også for sig selv. Ethvert menneske har en urørlighedszone, som man ikke ustraffet skal trænge ind i.

Det er den fortællingen respekterer. For i fortællingen behøver vi ikke at tale om os selv.

Vi kan lytte med og måske finder vi os selv i fortællingen. Det behøver vi bare ikke at jortælle til nogen. Det er derfor fortællingen er befriende og åbner en verden for os og kan give os mod til at leve. Samtidig med, at det er denne frihed, der gør, at fortællingens magt er så stor.

Han sagde aldrig, hvad det var for en fortælling, han hentede sin styrke i, men vi talte sommetider om lignelsen om den store nadver. Om det at være indbudt. Der er mange ting, der kan forhindre os i at tage imod indbydelsen. Og har man nok i sit eget, hvorfor skulle man så ulejlige sig.

Nej tak, jeg skal ikke nyde noget! Det, der hindrer, er jo ikke det, man mangler, eller det, man ikke er god nok. Der er altid plads til den, der vil tage plads ved det bord.

Han havde hørt indbydelsen, og han hindrede ingen med sin gode vilje. Han rakte hornet videre. Men han drak også selv af det.

Hvad er vel og på jorderig,
der sammenlignes kan med dig
i trangen til Guds nåde?

Derfor begynder vi også enhver begravelse med at få at vide, at vi har fået givet Guds nåde og Guds fred med som ballast gennem hele livet.

Det blev sagt, før vi kunne vide det eller noget andet.
Det bliver sagt i dag ved en kiste.
Vi har Guds nåde.
Og den skal vi finde os selv i.
Som elskede og betroede.

I fortællingen om Jesus Kristus og hans disciple kan vi finde os selv. Der er altid en ledigplads til os.
Vi er døbt med hans dåb og budt til bords sammen med ham for at sidde til bords med hinanden.

Det stykke, jeg har læst fra Lukasevangeliet (Lk. 14, 1-24), er en stump fra den guddommelige billedbog, som er blevet os givet af vor Herre, så vi kan se, hvad det er for et liv, vi er sat til at leve med hinanden.

Der er noget, som kirken ikke har turdet at tage med i sin bog. Det er fortællingen om, at Jesus engang så en mand, der arbejdede på sin mark en sabbat, og så sagde han til manden: Hvis du ved, hvad du gør, er du salig.

Det var det sidste Støvring spurgte mig om. Sig mig, hvor det står? Og det gjorde jeg.

Jeg tror Støvring vidste, hvad han gjorde. Han vidste, at vi alle er indbudte til at tage livet op som et kald og en opgave, at hver en dag er Herrens dag.

Han hørte ikke til blandt dem, der havde travlt med at få en af de øverste pladser. Han blev, hvor han var, og fyldte sin plads bedre end nogen.

Og så må jeg vist hellere slutte. Jeg tror det er blevet længere, end han ville have brudt sig om.

Jeg vil slutte med et par vers fra en sang, som jeg tror ethvert barn i Ågård Friskole lærte af Støvring. Og har nogen glemt det, er det deres egen skyld.

Jeg gik i marken og vogtede får,
slog min harpe i skyggen af palmer,
glad som en fugl i den fagreste vår,
hopped rundt jeg og nynnede på salmer.

Da kom der bud fra min fader som bedst.
Skynd dig hjem, klæd dig på, kom til gilde!
Seeren siger, der fattes en gæst,

det er dig, kom nu ikke for silde.

Amen

Kirstine og Thorvald Støvrings gravsted på Aagaard Kirkegård

Artikel om Laura Thorndahl

**I anledning af Laura Torndals 80 års fødselsdag
24.11.1980 skrev Vejle Amts Folkeblad følgende:**

I dag, mandag, fylder forhenværende lærer ved Ågård Friskole, Laura Torndal, 80 år.

Det hører vist til sjældenheder, at en enkelt person gennem mere end en menneskealder kommer til at betyde så meget for den opvoksende slægt, som Laura Torndal har gjort i forbindelse med sin lærergerning ved Ågård Friskole, og dermed også for det lille samfund, der har dannet grundlaget for skolen. Med sit levende og altfavnende væsen forstod hun kunsten at omgås alle, uanset kanter og særheder.

For Laura Torndal ligger rollespil fjernt. I alle situationer var og

er hun stadig sig selv. Det betød for børnene, at uanset om der var time eller frikvarter, så var det menneskelige samvær af samme karakter, for frk. Torndal var skolen for livet, og livet en skole. Børnene skulle lære fagene, men de skulle også lære at omgås og leve med hinanden. Denne indstilling gjorde, at børnene var omgivet af en atmosfære af tryghed, hvor der var mulighed for at udvikle værdifulde menneskelige egenskaber.

I 1936 blev Laura Torndal ansat på friskolen. De første årtier var det forhenværende lærer Th. Støvring, nu Egtved, og Laura Torndal, der på legendarisk vis supplerede hinanden i det daglige skolearbejde.

Frk. Torndal murede sig ikke inde på skolen, men tog aktivt del i det liv, der udfoldede sig i kirke og forsamlingshus. Og hun har også på denne måde været med til at præge det sted, hun føler sig så stærkt knyttet til. Nu bor Laura Torndal på sin hjemegn ved Limfjorden, men hun har stadig en stue i "Bertels Hus" på ungdomsskolen, hvor hun bor, når hun besøger den egn, hvor hun har lagt sit livsværk.

Laura Torndal foran sit hus i Hals ved Limfjorden.

Skolestuen på Vandel Museum

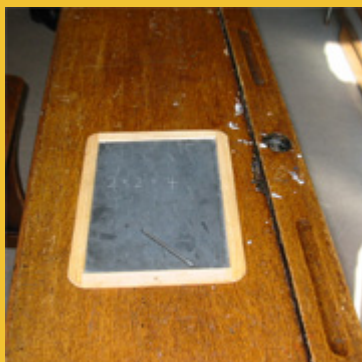
Besøg i skolestuen på Vandel Museum

Da Aagaard Friskole ophørte i 1974, blev den indrettet med værksteder til ungdomsskolens elever. Men Vandel Egnsmuseum har indrettet en skolestue, som minder meget om vores gamle skolestue i Aagaard. Den har Kirsten og jeg besøgt.

På katederet står der en blækflaske. Her kunne vi hente bæk til de små blækbeholdere, der sad i hvert skolebord.

Skolebordene var med fast bæk og skrånede pulter. Det gik af mode i mange år, hvor elever sad ved vandrette borde, indtil man igen fandt ud af, at den skrå skriveflade er at foretrække. I Aagaard Friskole var der en række til drengene og en til pigerne.

I den lille klasse havde mange af os en skiffertavle, og med lidt spyt og en skjorteærme var tavlen visket ren igen.

Vores penalhuse var af træ eller skind. De indeholdt blyanter, et penneskaft, viskelæder og en klud til at tørre pennen af med. Pennene skulle vi selv købe, og indskrivning med blæk var vanskeligt. Blækket kunne let blive tværet ud, og det var nødvendigt at have et stykke klatpapir til at suge det overskydende blæk op med.

Viking farver var de foretrukne, og vi brugte dem meget til at farvelægge de mange tegninger, som vi lavede i historie- og geografitimerne.

Kirsten og Jørgen er igen kommet på skolebænken - siddende ved siden af hinanden, for det må man godt i dag.

Afslutning

I skoleårene var Støvrings fødselsdag 29. september et af årets højdepunkter.

I pensionsårene i Egtved kom gamle elever på besøg for at fejre dagen.

Selv deltog jeg i Støvrings 95 års fødselsdag få måneder før hans død. Der var kommet andre fra min årgang. Støvring var mærket af alderdom og sygdom og sagde ikke meget. Men mon ikke han har glædet sig over, at gamle elever stadigvæk syntes, at det var sagen at komme på besøg.

I sine unge år havde han meget høje idealer for sin undervisning. I dagbogen giver han flere gange udtryk for, at han ikke er tilfreds med sin indsats som lærer. Det skulle være bedre.

De mange besøg af gamle elever var blot et blandt mange vidnesbyrd om at Støvring i rigt mål formåede at realisere sin ungdoms drømme. Selv om det var gratis at gå i kommuneskolen, valgte mange forældre at sende deres børn i friskolen. Historie var ikke bare årstal og kongerække. Skolegangen bestod ikke af lektier og overhøringer. Store oplevelser og indlæring af nyttige kundskaber fyldte skoledagen.

Sammen med sin kone og Laura Torndal ledede Støvring en skole, som har betydet, at mange i Aagaard og omegn fik den bedst tænkelige start på uddannelsesforløbet.